



## Budapestre vonatkozó újságcikkek

Osztályozás

Tá

728.3

He

Köröndi sgraffittós ház

Idő

1927

Személy

Szerző:

Cím: Egy pesti műemlék pusztulása

Forrás:

Budapesti Hírlap

3m

(Hely)

1927. 4. 3

(Idő)

(Köt. v. füz.) (Oldal)

# Egy pesti műemlék pusztulása.

*Székely Bertalan sgraffittós köröndi háza utolsó heteit éli.*

Az alkotmányhoz jutott új Magyarország első nagy alkotása az öreg Andrássy Gyula *Sugárutja*, a Sugárutnak pedig legszebb háza a köröndi sgraffittós ház.

Egy idegenből ideérkező építőművész, Petschacher építette, a sgraffittós díszeit pedig nem kisebb emberek remekelték, mint Rauscher Alajos és Székely Bertalan, a magyar képző- és díszítőművészet nagyjai. Petschacher ebben a művében alig jut szóhoz, visszahúzódik szerényen; érzi, hogy olyan mesterek mellett, mint a másik kettő, neki hallgatnia kell, feladata teret adnia a piktoroknak. E piktorok pedig megteremtették a hetvenes évek legszebb homlokzatát. Ők rajzolták, terveztek a motívumokat, az akkori *Mintarajziskola* tanítványai szurkálták, pauzálták a kartonokat és metszették ki a falon a formákat.

Rauschernek ez a fő műve. Csudálatos a gazdasága ennek az ornamentikának, buján sarjadzó formák sokasága ez, az aranyos ifjúság alkotása. És micsoda harmóniával ölelkezik benne a két elhunyt mester, az ornamentikus és figuralista.

Sajnos a művészi tudás nem párosult elég technikai ismerettel s a sgraffittók

most félévszázad eltelte után közel vannak a megsemmisüléshez. A mesterek nem ismerték eléggé a sgraffittókészítés módját, a hármass vakolatréteg felrakásának titkait, ami lelkiismeretes eljárással évszázadokig megőrzi a mester kezemunkáját.

Mert a sgraffittó technika ősrégi és nálunk is tisztos történelmi múltja van. A legrégibb emlékek Florenében maradtak meg, s úgy látszik Olaszországból származott át hozzánk ez az eljárás *Felsőmagyarországra*. Eperjes és Lőcse kicsiny, de művészi ki-képzésű polgári házainak homlokzatát díszítették véle és a díszítések töredékesen bár, de megvannak ma is. A Műemlékek Országos Bizottsága a század első éveiben restauráltatott is belőlük kettőt: az eperjesi Rákóczi-házat, meg a lőcsei Thurzó-házat, ami most a Csáky-család birtokában van, ha ugyan meghagyták a csehek.

A legszebb sgraffittós alkotás azonban a Ghillányi bárók kezén lévő sárosmegyei *Frics-i kastély*, aminek gazdag és a felsőmagyarországi vend-szánk építésre jellemző pártázatán a történelmi alakok egész sorát metszették ki. Vannak köztük magyar vitézek is Attilától kezdve Tinódi Sebestyénig. A felvidéki sgraffittók mind a XVII. században készültek.

Pesten is több volt a sgraffittós homlokzat a múlt század utolsó negyedében, mint manapság. A két mester példája vonzott. Ranocher készítette a képzőművészeti főiskola homlokzatdíszét, amit később levertek, követői több villát díszítettek, de a díszítések is megsemmisültek.

Az utolsó, legszebb alkotás pedig utolsó heteit éli. A Műemlékek Orsz. Bizottsága, amely már évekkel ezelőtt sürgette ennek a műemléknek a restaurálását, a közel múltban bizottságot küldött ki a sgraffittók megvizsgálására. Benne voltak a bizottságban a ház gazdái is, a MÁV nyugdíjintézet küldöttjei. Bizony szomorú megállapítással végződött a vizsgálat. A sgraffittók hullanak, ez volt az utolsó tél, amit kibírtak, ha azonnal nem segítenek, végük lesz menthetetlenül. Mert a kartonok nincsenek meg, Székely alakjainak kartonrajzait néhány év óta adogatja el egy váci-utcai műkereskedő, ki tudná őket újra összeszedni. De össze kell szedni mindenképpen, ha csak a nagyszerű sgraffittók megújításának idejére is, mint ahogy együtt voltak 1911-ben a Mücsarnok Székely Bertalan-émlékiállításán, bámulatra ragadva a műértőket és közönséget egyaránt.

A MÁV nyugdíjintézete pedig kijelenti, hogy neki nincs pénze rá, hiába a tatározási adóengedmény, nem óvhatja meg; Petschacher homlokzatának újra simává, disztelenné kell válnia. *Ebbe pedig nem*

*nyughatunk bele.* Székely és Rauscher remekének élnie kell tovább. A nyugdíjintézetnek siessen segítségére a társadalom, a Műemlékek Bizottsága, az Államvasut, a minden jó ügyet felkaroló Kelety Dénes elnökgazgató, de a pusztulást meg kell akadályoznunk. Az utolsó órában vagyunk.